

Nr 13.

Ankom till riksdagens kansli den 22 februari 1916 kl. 1 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående verkställighet av straffarbete och fängelsestraff.

Närvarande vid ärendets slutliga behandling: herrar Petersson i Lidingö villa- stad, Söderbergh, Gezelius, Rogberg*, Alexanderson*, greve Spens, Dahl, Hult, von Sydow, Schotte, Lindqvist i Stockholm, Pettersson i Bjälbo*, Persson i Norrköping, Gustafsson i Örebro, Karlsson i Fjäl och Lindley i Söderhamn.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Genom en den 31 december 1915 dagtecknad proposition, nr 7, vilken blivit hänvisad till lagutskottet, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagda utdrag av i statsrådet och lagrådet förda protokoll, föreslagit riksdagen att antaga följande förslag till

Lag

angående verkställighet av straffarbete och fängelsestraff.

Med upphävande av lagen angående straffarbetes och fängelsestraffs verkställande i enrum den 22 juni 1906 samt lagen den 2 juni 1908, innefattande ändring i 7 § av förstnämnda lag, stadgas som följer:

Bihang till riksdagens protokoll 1916. 9 saml. 8 häft. (Nr 13.)

1 §.

Fångar, som i samma straffanstalt undergå straff, varom i denna lag förmåles, skola efter kön och olika straffart hållas åtskilda, såvitt möjligt i särskilda avdelningar av straffanstalten. Fånge, som vid straffets början ej fyllt tjugu år, skall avtjäna straffet helt eller delvis i huvudsakligen för yngre fångar avsedd straffanstalt, där det ej med hänsyn till strafftidens korthet, straffets art eller omständigheterna i övrigt finnes olämpligt.

2 §.

Den, som undergår straffarbete, skall hållas till arbete, som av vederbörande fångvårdsmyndighet för honom bestämmes. Där så lämpligen kan ske, skall arbetet vara av beskaffenhet att bereda fången tillfälle till förkovran i hans yrke eller till annan utbildning, som kan främja utsikterna för honom att efter frigivningen försörja sig, och bör vid valet av arbete hänsyn tagas till hans håg och fallenhet. Till andel i inkomst för arbetet äge han ej rätt; dock kan för flit och ordentlighet i arbetet i förening med gott uppförande arbetspremie tilldelas honom.

Ej må han förskaffa sig eller emottaga underhåll, beklädnad eller annat utöver vad honom vid straffanstalten tillhandahålles.

Av annan än vid straffanstalten anställd bevakningstjänsteman, läkare eller präst samt de personer, som hava uppsikt över straffanstalten eller där, till följd av tjänstebefattning eller fångvårdsstyrelsens beslut, äga tillträde, må fången ej mottaga besök, med mindre straffanstaltens styresman prövar omständigheter av särskild vikt föranleda till undantag.

Sedan tre månader från straffets början förflutit, må oberoende av omständigheter, varom nyss är sagt, tillstånd meddelas fånge, vilken ej undergår straffskärpning, att emottaga besök av maka, föräldrar, barn, syskon eller andra närstående, där ej ordningen eller säkerheten inom straffanstalten kan därigenom äventyras eller besöket anses eljest kunna verka skadligt. Anmälan om sådant besök skall ske hos straffanstaltens styresman, som skall för besök bestämma lämplig tid samt, om han så aktar nödigt, förordna, att under besöket bevakningstjänsteman skall vara tillstädes.

Brev eller annat skriftligt meddelande eller bud till eller från annan inom eller utom straffanstalten må icke av fången avsändas eller emottagas, utan att straffanstaltens styresman, efter prövning i varje fall, lämnar tillstånd därtill. Fången må dock icke förvägras att till svensk myndighet avsända skriftlig framställning, såvitt den är avfattad i hövisk form.

Vid tillämpning av ovan givna bestämmelser skall, där så lämpligen kan ske, iakttagas, att gradvis inträdande förmåner beredas fången i mån av gott uppförande och avtjänad strafftid.

3 §.

Då fånge undergår antingen omedelbart för brott ålagt fängelse eller därmed förenat fängelse, vartill ådömda böter förvandlats, är han pliktig sysselsätta sig med lämpligt arbete. Undergår fången straff i enrum, må han själv förskaffa sig sådant arbete, och äger han, där arbetet medför inkomst, behålla denna för egen räkning; dock bör straffanstaltens styresman tillse, att denna rätt ej missbrukas till brottsliga företag eller utövas på sätt att därigenom ordningen eller säkerheten inom straffanstalten kan äventyras. Begagnar fången sig icke av nämnda rätt eller undergår han straff i gemensamhet, skall av vederbörande fängenvårdsmyndighet arbete tilldelas honom, och skall han av arbetsinkomsten erhålla andel enligt särskilda bestämmelser.

Vill och kan fången förskaffa sig underhåll eller bekvämlighet, utöver vad i straffanstalten består, vare det tillåtet, såvida ordningen eller säkerheten inom straffanstalten därigenom icke störes; dock må han ej bereda sig eller emottaga bättre underhåll eller större bekvämlighet, än som är förenligt med måttlighet och enkelhet. Undergår han straffskärpning, må han därunder ej åtnjuta bekvämlighet, som är ägnad att upphäva eller mildra skärpningen.

Fångens maka, föräldrar, barn, syskon eller andra fången närstående personer må besöka honom i straffanstalten, såframt ej ordningen eller säkerheten inom densamma kan därigenom äventyras. Anmälan om sådant besök skall ske hos straffanstaltens styresman, som skall för besök bestämma lämplig tid samt, om han så aktar nödigt, förordna, att under besöket bevakningstjänsteman skall vara tillstädes. Av andra än nu nämnda personer samt de i 2 § tredje stycket omförmälda må fången ej emottaga besök, där ej styresmannen finner skäl att därtill lämna tillstånd. Undergår fången straffskärpning, tillämpas i fråga om besök de i 2 § tredje stycket meddelade bestämmelser.

Brev eller annat skriftligt meddelande må icke av fången avsändas eller emottagas utan styresmannens tillstånd; dock må fången icke förvägras att till svensk myndighet avsända skriftlig framställning, såvitt den är avfattad i hövisk form, eller att eljest avsända eller emottaga brev eller annat skriftligt meddelande, där detsamma rör allena fångens enskilda angelägenheter samt icke är ohöviskt eller innehåller något, varav ord-

ningen eller säkerheten inom straffanstalten kan äventyras. Vill fången avsända skrift, som kan antagas vara ämnad att offentliggöras, skall, evad skriften är avfattad såsom brev eller ej, straffanstaltens styresman överlämna den till tillsyningsmannen eller, där sådan ej finnes, Konungens befallningshavande. Tillsyningsmannen eller befallningshavanden har att bestämma, huruvida skriften får avsändas; och må tillstånd vägras i varje fall, då skriften är av anstötligt innehåll eller dess offentliggörande eljest finnes olämpligt.

4 §.

Har den, som undergår straffarbete eller fängelse, varom förmäles i 3 §, vid straffets början fyllt tjugu år, skall han hållas till straff i enrum under hela strafftiden, där denna icke överstiger tre år, och, där strafftiden är längre, de tre första åren. Har fången vid straffets början ej fyllt tjugu år, skall han hållas till straff i enrum under hela strafftiden, där denna icke överstiger ett år, och, där strafftiden är längre, det första året. Fången skall, då han icke undergår straff i enrum, hållas till straff i gemensamhet.

Om fånges hållande till straff i enrum längre eller kortare tid, än ovan är sagt, är särskilt stadgat i 7, 8 och 9 §§.

5 §.

Fånge, som undergår straff i enrum, skall hållas innesluten i cell, där ej hans vistelse utom densamma betingas av deltagande i gudstjänst, skolundervisning, rörelse i fria luften eller gymnastik eller ock av omständigheterna tillfälligtvis påkallas.

Sedan fånge, som vid straffets början ej fyllt tjugu år, avtjänat fyra månader av strafftiden, samt annan fånge av strafftiden avtjänat ett år, må, där med hänsyn till fångens vård, arbete eller behandling så finnes lämpligt, cellen under arbetstid hållas öppen ävensom åt sådan fånge anförtros att inom straffanstalten uträtta ärenden, vilka sammanhånga med hans arbete.

Genom noggrann tillsyn och på annat lämpligt sätt skall förebyggas, att fången träder i förbindelse med andra fångar. Därjämte skola, beträffande fånge, som vid straffets början ej fyllt tjugu år, under de fyra första månaderna av strafftiden samt, i fråga om annan fånge, under det första året anordningar vidtagas, som förhindra fången jämväl vid vistelse utom cellen att se andra fångar.

6 §.

Straff i gemensamhet skall genom fångarnas fördelning i grupper eller på annat lämpligt sätt så anordnas, att fara för skadlig inverkan fångarna emellan såvitt möjligt förebygges. Under sovtid skall fånge, som undergår straff i gemensamhet, städse hållas avstängd från andra fångar.

Har fånge, som hålles till straff i gemensamhet, under längre tid sysselsatts med arbete huvudsakligen inomhus, skall han, där så lämpligen kan ske, någon tid före frigivningen helt eller delvis hållas till arbete utomhus.

Fånge, som undergår straff i gemensamhet, må kunna sysselsättas med arbete utom straffanstaltens slutna område, såvida förbindelse mellan fången och obehöriga därvid förhindras.

7 §.

Önskar fånge, som avtjänar straffarbete eller fängelse, varom förmäles i 3 §, att få undergå straff i enrum efter det den enligt 4 § första stycket för honom gällande längsta tid för straff i enrum förflutit, må det ej förvägras honom, där ej fångvårdsstyrelsen finner synnerliga skäl därtill föreligga.

Är fånges hållande till straff i gemensamhet förenat med fara för ordningen eller säkerheten inom straffanstalten, må fångvårdsstyrelsen kunna förordna, att fången skall hållas till straff i enrum jämväl efter det den enligt 4 § första stycket för fången gällande längsta tid för straff i enrum förflutit.

I fråga om fånge, som vid straffets början ej fyllt tjugu år, må jämväl av den anledning, att hans hållande till straff i gemensamhet är förenat med fara för skadlig inverkan från hans sida å andra fångar, fångvårdsstyrelsen kunna förordna, att fången skall hållas till straff i enrum efter utgången av den enligt nyssnämnda lagrum för honom gällande längsta tid för sådant straff, dock ej utöver tre år från straffets början.

I avvaktan på fångvårdsstyrelsens beslut må straffanstaltens styresman kunna meddela förordnande, som i andra och tredje styckena avses. Fångens fortsatta hållande till straff i enrum av anledning, som i samma stycken sägs, skall av fångvårdsstyrelsen minst en gång var sjätte månad tagas under omprövning.

8 §.

Fånge må icke hållas till straff i enrum, om men för hans andliga eller kroppsliga hälsa därav inträder eller uppenbarligen kan befaras.

Ej heller må fånge, som vid straffets början ej fyllt tjugu år och som av strafftiden avtjänat fyra månader, eller annan fånge, som av strafftiden avtjänat ett år, hållas till straff i enrum, om det av annat skäl, än i första stycket sägs, finnes för honom uppenbarligen olämpligt samt hans hållande till straff i gemensamhet icke är förenat med fara för ordningen eller säkerheten inom straffanstalten eller för skadlig inverkan från fångens sida å andra fångar eller med annan väsentlig olägenhet.

Om fånges hållande till straff i gemensamhet av anledning, som i denna § avses, förordnar fångvårdsstyrelsen.

9 §.

Har någon blivit i straffanstalt insatt till undergående av straffarbete på viss tid eller fängelsestraff, varom förmåles i 3 §, och förekommer, innan han från straffanstalten frigivits, till verkställighet honom ytterligare ålagt straffarbete eller dylikt fängelsestraff, skall i fråga om verkställigheten så förfaras, som vore straffen ett sammanhängande straff, vars undergående tagit sin början, då det ovan först omnämnda straffet började avtjänas.

Varder någon, som på grund av stadgande i särskild lag eller av nåd blivit villkorligt frigiven, därefter i straffanstalt insatt för att utstå återstoden av straffet; då skall i fråga om verkställigheten så förfaras, som vore det nytt straff.

10 §.

Är någon dömd till straffarbete eller fängelse med skärpning, bör skärpningen verkställas vid strafftidens början eller, där i fall, som avses i 9 §, det fången ytterligare ålagda straffet är förbundet med skärpning, så snart det lämpligen kan ske; och skall efter var tionde dag göras tio dagars avbrott i skärpningen.

Skall vid straffarbete skärpning till någon del ske med mörkt enrum, bör skärpningen i denna del, såvitt omständigheterna medgiva, verkställas först.

Föreligger för verkställighet av straffskärpning sådant hinder, som i 2 kap. 6 § strafflagen omförmåles, skall skärpningen verkställas, så snart hindret upphört. Hinder för vistelse i mörkt enrum må ej uppehålla

skärpningen i övrigt längre, än att denna kan före strafftidens slut fullbordas.

11 §.

Skall någon undergå fängelse, vartill ådömda böter förvandlats, och varder förvandlingsstraffet icke sammanlagt med annat fängelse, vare fången skyldig utföra tjänligt arbete, som av vederbörande fångvårdsmyndighet för honom bestämmes, och må ersättning därför icke tillkomma honom.

Underhåll eller bekvämlighet, utöver vad honom vid straffanstalten bestås, må han icke förskaffa sig eller emottaga.

Beträffande rättighet för fången att emottaga besök samt avsända eller mottaga brev eller annat skriftligt meddelande, gälle vad i sådant avseende är i 3 § stadgat om den, som undergår fängelse utan straffskärpning.

Fången skall, om förhållandena det medgiva, hållas innesluten ensam i cell under sovtid, måltider och fritid samt, där ej omständigheterna till annat föranleda, jämväl under återstående del av dygnet. Sammanföres fången med andra fångar, skall därvid iakttagas, vad i 6 § första stycket första punkten är föreskrivet.

12 §.

Därest men för fångens andliga eller kroppsliga hälsa inträder eller uppenbarligen kan befaras genom tillämpning av i denna lag given bestämmelse i annat fall, än som avses i 8 § första stycket, må i tillämpningen göras den jämkning, som prövas nödig för avhjälpande eller förebyggande av sådant men.

13 §.

Fånge, som bryter mot anbefalld ordning, straffas enligt bestämmelser, som Konungen, utan hinder av stadgandena i denna lag, äger utfärda.

14 §.

Avtjänas straff, varom i denna lag förmåles, i militärhåkte, utövar befälhavare, som har uppsikt över häktet, befogenhet, som eljest enligt denna lag tillkommer fångvårdsstyrelsen. I ovan stadgade medgivanden för fånge att emottaga besök äger Konungen föreskriva nödiga inskränkningar vid verkställande av straff i militärhåkte.

15 §.

I fråga om vad ytterligare i avseende å fångars vård, arbete och behandling skall iakttagas samt vad i övrigt till ordning vid straffanstalt och tillsyn därå hörer, gälle vad därom är eller framdeles kan bliva föreskrivet.

Denna lag länder till efterrättelse från och med den 1 januari 1917.

Vad i lagen den 29 juli 1892 angående straffarbets och fängelsestraffs verkställande i enrum stadgats om avdrag å strafftid, när straffarbete verkställs i enrum, skall fortfarande tillämpas vid verkställighet av straffarbete, som blivit ådömt i mål, däri första domstol givit slutligt utslag före utgången av år 1906.

Beträffande de skäl, som ligga till grund för ifrågavarande förslag, får utskottet hänvisa till propositionen.

Utskottet har vid granskning av förslaget icke funnit skäl till anmärkning mot detsamma och får alltså hemställa,

att ifrågavarande proposition måtte av riksdagen bifallas.

Stockholm den 18 februari 1916.

På lagutskottets vägnar:

ALBERT PETERSSON.

Reservationer

dels av herr Schotte, som ansett att 2 § i lagförslaget bort erhålla följande ändrade lydelse:

»2 §.

Den, som — — — honom.

Ej må han — — — tillhandahållas.

Av annan än vid straffanstalten anställd bevakningstjänsteman, läkare eller präst samt de personer, som hava uppsikt över straffanstalten eller där, till följd av tjänstebefattning eller fångvårdsstyrelsens beslut, äga tillträde, må fången ej mottaga besök, med mindre straffanstaltens styresman därtill lämnat tillstånd. Tillstånd att emottaga besök av maka, föräldrar, barn, syskon eller andra närstående, må meddelas fånge, vilken ej undergår straffskärpning, där ej ordningen eller säkerheten inom straffanstalten kan därigenom äventyras eller besöket anses eljest kunna verka skadligt. Anmälan om sådant besök skall ske hos straffanstaltens styresman, som skall för besöket bestämma lämplig tid samt, om han så aktar nödigt, förordna, att under besöket bevakningstjänsteman skall vara tillstädes. Tillstånd att emottaga besök av andra än nyss nämnda anhöriga kan allenast meddelas fånge, därest omständigheter av särskild vikt för fången prövas föreligga för besöket.

Brev — — — — form.

Vid tillämpning — — — — strafftid.»

Till motivering av detta ändringsförslag har reservanter åberopat ett över lagförslaget av svenska fångvårdssällskapets styrelse avgivet yttrande, däri — med upplysning att nuvarande och i det föreliggande lagförslaget upptagna föreskrift, att fånge först sedan tre månader av strafftiden förflutit skall äga rätt att mottaga besök av anförvanter, icke enligt nämnda styrelsens erfarenhet vore lycklig — vidare anförts bl. a. följande: »Denna erfarenhet går i alldeles motsatt riktning till vad som om dessa besök gäller och i det framställda förslaget föreslås. Under den första delen av strafftiden visar sig fången mottaglig för påverkan. Det djupa ingripande i både hans och hans närmastes alla förhållanden, som inträtt med fångens överförande till straffanstalten, hans känsla av oro för de sina, av ånger över brottet, av den skam och skada som han åsamkat sina anhöriga, allt detta är känslor, som under den första strafftiden göra sig starkt förnimbara hos många fångar. Fången är fylld av bekymmer över huru hustru och barn ha det, han vill bedja dem eller sina gamla föräldrar om förlåtelse, han vill verkligen öppna sitt sinne, men till svar på allt detta får han blott: »när tre månader gått, får Ni taga emot besök». Flera av oss, som underskrivit denna vår framställning, hava haft tillfälle att se, och det vid upprepade tillfällen, huru som denna hårda vägran verkat förstockande och förbittrande på fången, ej minst emot fångvården

och dess funktionärer, och på de närstående hava vi sett samma verkan, på den gråtande, ensam lämnade hustrun med sina små barn omkring sig, gått bort med förtvivlan i sinnet: om tre månader först får jag tala vid min man.

Den som haft tillfälle att i praktisk fångvårdstjänst iakttaga allt detta, vet huru viktigt det är för en rätt påverkan av fången, att han just under den första tiden får mottaga besök. När tre månader gått, har han hunnit vänja sig vid fångelset, som han då kanske ej finner så avskräckande; hans känslor av ånger och oro hava förflyktigats. Strafftiden är kanske snart slut, fången tager det hela med jämnmod.»

dels ock av herrar *Lindqvist* i Stockholm, *Persson* i Norrköping, *Karlsson* i Fjäl och *Lindley* i Söderhamn, vilka instämt med herr Schotte.